

Keuzedeel mbo

Ouder wordende mensen met een verstandelijke beperking

gekoppeld aan één of
meerdere kwalificaties mbo

Code

K0082

Penvoerder: Sectorkamer zorg, welzijn en sport
Gevalideerd door: Sectorkamer Zorg, welzijn en sport
Op: 26-11-2015

1. Algemene informatie

D1: Ouder wordende mensen met een verstandelijke beperking

Studielast

240

Beroepsvereisten

Nee

Certificaten

Ja

Scholingsbehoefte/landelijke herkenbaarheid

Dit verdiepende keuzedeel is ter ondersteuning van specifieke doelgroepen in de gehandicaptenzorg. Met dit certificaat kunnen ervaren beroepsbeoefenaren (die niveau 3 of 4 beheersen) zich verder verdiepen in de doelgroep/omgeving waarin zij werkzaam zijn. Het werkveld heeft behoefte aan deze gespecialiseerde werknemers, zodat specifieke doelgroepen beter ondersteund worden. Aan dit keuzedeel liggen competentieprofielen ten grondslag die vastgesteld zijn door sociale partners (VGN en de bonden). Het keuzedeel wordt in de praktijk al toegepast. Er zijn afspraken met scholen en werkveld om dit keuzedeel/certificaat aan te bieden.

Ingangsdatum certificaat

01-10-2016

Gekoppeld aan kwalificatie(s)

Zie bijlage op www.s-bb.nl/kwalificatiedossiers

Toelichting

Voor het ondersteunen van de specifieke doelgroep ouder wordende mensen met een verstandelijke beperking zijn aanvullende competenties vereist die niet zijn verwerkt in de kwalificatiedossiers Maatschappelijke Zorg, Mbo-Verpleegkundige en Verzorgende-IG. Voor het ondersteunen van de specifieke doelgroep ouder wordende mensen met een verstandelijke beperking zijn in het keuzedeel de volgende onderwerpen opgenomen:

- Ondersteunt de ouder wordende cliënt bij het voeren van de eigen regie;
- Biedt passende zorg aan de ouder wordende cliënt.

Relevantie van het keuzedeel

Voor het ondersteunen van de specifieke doelgroep ouder wordende mensen met een verstandelijke beperking zijn aanvullende competenties vereist die niet zijn verwerkt in de kwalificatiedossiers Maatschappelijke Zorg, Mbo-Verpleegkundige en Verzorgende-IG. Door het volgen van het keuzedeel worden de kansen op de arbeidsmarkt vergroot doordat de beginnend beroepsbeoefenaar door het volgen van het keuzedeel breder inzetbaar is in de gehandicaptenzorg.

Beschrijving van het keuzedeel

Voor het ondersteunen van de specifieke doelgroep ouder wordende mensen met een verstandelijke beperking zijn in het keuzedeel de volgende onderwerpen opgenomen:

- Ondersteunt de ouder wordende cliënt bij het voeren van de eigen regie;
- Biedt passende zorg aan de ouder wordende cliënt.

Branchevereisten

Nee

Aard van keuzedeel

Verbredend

2. Uitwerking

D1-K1: Begeleiden van ouder wordende mensen met een verstandelijke beperking

Complexiteit

De beginnend beroepsbeoefenaar werkt regelmatig alleen in complexe situaties en moet kunnen inspelen op wisselende en onverwachte omstandigheden. Zij* beschikt over kennis en vaardigheden om ouder wordende cliënten op deskundige wijze ondersteuning** te bieden en om in (probleem)situaties creatief oplossingen te bedenken. Zo nodig voert ze doelgericht veranderingen in de ondersteuning voor ouder wordende cliënten door. Haar werkzaamheden kunnen wisselen van aard en ze moet haar handelen dan ook snel kunnen aanpassen en keuzes kunnen maken in het belang van de cliënten***. Zij ondersteunt collega's en stagiaires en begeleidt hen bij hun werkzaamheden.

* Waar zij staat wordt ook hij bedoeld.

** Ondersteunen is een breed begrip waarmee zowel begeleiden, motiveren, coachen, enthousiasmeren, activeren, sturen, ondersteunen als zorg overnemen wordt bedoeld.

*** Met cliënten worden mensen met een verstandelijke beperking bedoeld.

Verantwoordelijkheid en zelfstandigheid

De beginnend beroepsbeoefenaar werkt solistisch of in teamverband. Zij werkt zelfstandig, lost knelpunten creatief op en zo nodig bespreekt ze knelpunten en oplossingen met het multidisciplinaire team of een leidinggevende. Zij behartigt de belangen van de ouder wordende cliënt. Wanneer nodig consulteert ze deskundigen. Zij is verantwoordelijk voor haar eigen werkzaamheden met betrekking tot de ondersteuning van ouder wordende cliënten. Zij werkt bij de uitvoering van haar werkzaamheden onder regie en eindverantwoordelijkheid van het (multi)disciplinaire team of van een leidinggevende.

Vakkennis en vaardigheden

De beginnend beroepsbeoefenaar:

- heeft kennis van ethische dilemma's bij het bieden van (palliatieve) zorg aan ouder wordende cliënten
- heeft kennis van verouderingsprocessen bij mensen met een verstandelijke beperking
- heeft kennis van ziektebeelden, aandoeningen en risico's die gepaard kunnen gaan met veroudering bij mensen met een verstandelijke beperking
- heeft kennis van veel voorkomende ziektebeelden bij ouder wordende cliënten
- heeft kennis van de rol van ouderdomsverschijnselen bij probleemgedrag van mensen met een verstandelijke beperking
- heeft kennis van gevoelens van verlies, rouwverwerking en onveiligheid bij ouder wordende cliënten
- heeft kennis van het belang van een gezonde leefstijl bij ouder wordende cliënten
- kan ondersteuningsmethodieken bij ouder wordende cliënten toepassen
- kan communicatiemethoden bij ouder wordende cliënten toepassen
- kan begeleidingstechnieken toepassen tijdens de laatste levensfase van de ouder wordende cliënt
- kan observatietechnieken toepassen om ziektebeelden bij ouder wordende cliënten te achterhalen
- kan complementaire zorg toepassen tijdens de laatste levensfase van de ouder wordende cliënt
- kan omgaan met emoties van de cliënt, medecliënten, collega's en zichzelf bij naderend levenseinde en overlijden
- kan palliatief(-terminale) zorg toepassen
- kan landelijke en organisatiegerichte afspraken en protocollen m.b.t. de ouder wordende cliënt toepassen
- kan (kleine) veranderingen bij ouder wordende cliënten signaleren
- kan de vitaliteit van de ouder wordende cliënten faciliteren binnen de mogelijkheden van de organisatie

D1-K1-W1: Ondersteunt de ouder wordende cliënt bij het voeren van de eigen regie

Omschrijving

De beginnend beroepsbeoefenaar ondersteunt de ouder wordende cliënt op alle leefgebieden, op grond van zijn behoeften en mogelijkheden, bij het maken van eigen keuzes. Zij houdt hierbij rekening met de kwetsbaarheid van de ouder wordende cliënt en de mogelijke risico's/gevaren, afname van vaardigheden en een grotere behoefte aan ondersteuning. Zij schat in in hoeverre de ouder wordende cliënt zelf de regie kan blijven voeren en zoekt in overleg met de cliënt en naastbetrokkenen naar een goede balans tussen de draagkracht en draaglast bij de ouder wordende cliënt. Zij overlegt (multi)disciplinair met collega's over (mogelijke) veranderingen bij de ouder wordende cliënt en het effect hiervan op de mogelijkheden van de ouder wordende cliënt om zelf de regie te blijven voeren. Zo nodig neemt zij, in overleg met de cliënt en naastbetrokkenen, taken van de ouder wordende cliënt over. Zij geeft de cliënt en naastbetrokkenen* informatie over (nieuwe) mogelijkheden voor de cliënt om zelf de regie te blijven voeren en over hulpmiddelen en maatregelen die hem hierbij kunnen ondersteunen.

D1-K1-W1: Ondersteunt de ouder wordende cliënt bij het voeren van de eigen regie

* De term naastbetrokkenen wordt gebruikt voor mantelzorgers en vrijwilligers, ouders, verzorgers, familie, vrienden, wettelijke vertegenwoordigers, naastbetrokkenen en directe naasten.

Resultaat

De ouder wordende cliënt heeft zo lang mogelijk de eigen regie behouden.

Gedrag

De beginnend beroepsbeoefenaar:

- stimuleert de cliënt en andere betrokkenen doelgericht om de cliënt zelf de regie te laten behouden;
- controleert regelmatig of de ondersteuning nog aansluit bij de mogelijkheden en behoeften van de cliënt;
- overlegt tijdig met collega's en/of deskundigen over veranderingen bij de cliënt door verouderingsprocessen;
- zoekt creatief naar oplossingen om de cliënt zelf de regie te kunnen laten voeren;
- geeft op een begrijpelijke manier informatie aan de cliënt en naastbetrokkenen over mogelijkheden om zelf de regie te voeren;
- beslist adequaat en in overleg welke taken zij overneemt en wat zij de cliënt zelf laat doen.

De onderliggende competenties zijn: Begeleiden, Samenwerken en overleggen, Onderzoeken

D1-K1-W2: Biedt passende zorg aan de ouder wordende cliënt

Omschrijving

De beginnend beroepsbeoefenaar neemt de tijd om de ouder wordende cliënt te ondersteunen en verzorgen en let tijdens de ondersteuning op signalen van lichamelijke of psychische veranderingen bij de cliënt. Zij vormt zich een beeld van wat de ouder wordende cliënt wil en hoe ze daar op in kan spelen en bij aan kan sluiten. Zij gaat met de ouder wordende cliënt en naastbetrokkenen na wat hun wensen en behoeften zijn t.a.v. de zorg en ondersteuning. Hierbij houdt zij rekening met het levensverhaal van de cliënt en naastbetrokkenen en hun waarden en normen. Zij overlegt met collega's en deskundigen over de (uitvoering van de) wensen en behoeften van de ouder wordende cliënt en probeert deze zoveel mogelijk te realiseren. Wanneer de ondersteuning niet genoeg aansluit bij de behoeften en mogelijkheden van de ouder wordende cliënt, bedenkt zij oplossingen. Waar mogelijk en gewenst gebruikt zij hulpmiddelen, zoals een levensboek, om het naderende levenseinde met de ouder wordende cliënt en naastbetrokkenen te bespreken. Zij beantwoordt vragen en geeft informatie over de verschillende mogelijkheden rondom de (palliatieve) zorg en bespreekt de mogelijkheid van complementaire zorg. Zij ondersteunt de cliënt en naastbetrokkenen tijdens de laatste levensfase en past de verzorging af op de individuele cliënt en situatie. Zij signaleert veranderingen bij de ouder wordende cliënt en stemt de ondersteuning hierop af. Ze achterhaalt factoren die van invloed kunnen zijn op het gedrag en welbevinden van de cliënt en bespreekt deze met collega's. Zij houdt een professionele zorgrelatie in stand en schakelt hulp in van collega's wanneer het bieden van de zorg haar te veel wordt. Zij bespreekt met collega's emoties waar zij zelf mee worstelt of waarvan ze ziet dat anderen er mee worstelen m.b.t. het (naderend) overlijden van een cliënt. Wanneer een cliënt is overleden praat ze hierover met collega's en andere cliënten en houdt rekening met de invloed die het overlijden kan hebben op collega's en andere cliënten.

Resultaat

Ouder wordende cliënten hebben passende zorg en ondersteuning gekregen.

Gedrag

De beginnend beroepsbeoefenaar:

- achterhaalt regelmatig de wensen van de cliënt en naastbetrokkenen t.a.v. de zorg en ondersteuning;
- bespreekt veranderingen bij de ouder wordende cliënt met het (multi)disciplinair team en overige betrokkenen;
- maakt duidelijke afspraken met betrokkenen over de zorg en ondersteuning;
- raadpleegt actief collega's bij het naderende levenseinde van een ouder wordende cliënt;
- ondersteunt de cliënt en naastbetrokkenen op een passende manier bij het (naderend) sterven van de cliënt;
- toont warmte en betrokkenheid en tegelijk professionele afstand.

De onderliggende competenties zijn: Begeleiden, Samenwerken en overleggen, Ethisch en integer handelen, Op de behoeften en verwachtingen van de "klant" richten